

відомі ділова гра, діалог, дискусія, моделювання, рольова гра, але й інші інтенсивні технології навчання:

— «акваріум» — метод навчання, спрямований на засвоєння різноаспектного аналізу проблеми і розвиток рефлексивних здібностей студентів. Передбачає одночасну роботу двох груп — внутрішньої і зовнішньої. Внутрішня група бере участь в обговоренні поставленої теми/проблеми, при цьому члени зовнішньої групи виступають у ролі спостерігачів за подіями у внутрішньої;

— «сніжний ком» — метод навчання міжособистісному спілкуванню в малих та великих групах, розвиток комунікативних вмінь і здібностей. Методика: індивідуальна робота — робота в парах — робота в малих групах — робота у великих групах;

— проблемно-тематичні ігри — організуються в умовах, коли немає ані заздалегідь придуманих моделей, ані людей, які вміють вирішувати поставлене завдання, тобто не має ані вчителів, ані учнів, ані чіткого формулювання самої проблеми. Є лише тема, яка приблизно окреслює область пошуку і яка вказує на функції того продукту, який повинний бути отриманий у результаті гри;

— проблемний виклад — виклад, спрямований на демонстрацію студентам способів організації мислення; передбачає демонстрацію викладачем чотирьох етапів проблемно-пошукової діяльності: проблемна ситуація і її аналіз — постановка проблеми — її рішення — рефлексія оптимальності знайденого рішення;

— креативний метод — метод навчання, спрямований на засвоєння студентами усіх етапів проблемно-пошукової діяльності, розвиток дослідницьких вмінь, аналітичних і творчих здібностей.

Активне використання всієї сукупності методів — від традиційних до інтенсивних — дозволить гармонізувати фундаментальну та інноваційну складову в процесі підготовки фахівців.

О. М. Кудласевич, аспірантка,
кафедра історії економічних вчень та економічної історії

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ НАЦІОНАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ЯК ПІДГРУНТЯ ДЛЯ ЙОГО СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ

Підприємництво є важливою складовою та основним чинником розвитку економіки ринкового типу, основою формування стабільної економіки та суспільства в цілому. Підприємництво

сприяє підвищенню рівня добробуту населення, створенню нових робочих місць тощо. Якщо період становлення підприємництва в більшості країн відбувався один раз, то на теренах України цей процес повторюється вдруге (перший розпочався після реформи 1861 р., другий — на початку 90-х років ХХ ст.). Саме тому важливим постає осмислення нашого минулого, для чого необхідно вивчити становлення та розвиток підприємництва, використати досвід та теоретичні розробки вітчизняних економістів другої половини ХІХ — початку ХХ ст.

У системі вищої економічної освіти України для спеціальностей менеджерського напрямку з 1994 р. до навчальних планів стали включати дисципліну з основ підприємництва. Опанування теоретичними та практичними основами підприємництва є запорукою успішної трансформації економіки України. Але, на жаль, до сьогодні навчальні програми з цього курсу не звертаються до наукового доробку українських вчених другої половини ХІХ — початку ХХ ст. Наразі потрібно дослідити вітчизняну історію підприємництва та взяти на озброєння її досвід сучасними підприємцями. В підготовці майбутніх фахівців, представників класу підприємців потрібно використати вітчизняний підприємницький досвід, що враховує українську специфіку, національні особливості й традиції. Саме тут висновки вчених другої половини ХІХ ст. зможуть прислужитися, дозволять краще розуміти сучасний економічний розвиток та окреслити шляхи його поступу. Теоретичні напрацювання аспектів підприємництва українських вчених-економістів зберігають свою актуальність і сьогодні. Їх розробки можна використати для розв'язання складних економічних, соціальних проблем та уникнути помилок у майбутньому.

Українська економічна література другої половини ХІХ ст. досить багатогранно розкриває проблеми підприємництва. Українські вчені-економісти — С. Булгаков, М. Зібер, І. Гольдштейн, В. Железнов, П. Мігулін, М. Соболев, М. Тугана-Барановський, Д. Піхно, В. Левитський, А. Антонович, М. Цитович, В. Вернадський, П. Фомін, К. Воблій, П. Струве, С. Косинський, І. Озеров, І. Янжул та інші — головну увагу зосередили на таких питаннях, як організація підприємницької діяльності та її організаційні форми, стосунки з державними та громадськими інститутами, роль і значення підприємця у виробництві, можливості реалізації управлінських здібностей підприємця, закономірності та особливості розвитку національного підприємництва тощо.

В умовах реформування економічної системи України важливе місце посідає удосконалення навчальних планів та програм у

вищій школі, тому що при розробці власної моделі ринкової економіки потрібні ґрунтовні знання економічного розвитку попереднього періоду, форм господарства та методів його ведення, які яскраво та всебічно представлені в економічній українській літературі другої половини XIX — початку XX ст.

В. М. Кужель, канд. екон. наук, старш. викл.,
кафедра економіки підприємств

ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТРЕНІНГІВ СЕРЕД СТУДЕНТІВ БАКАЛАВРСЬКОГО РІВНЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 6107 «ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА»

Тренінг як навчання дією став невід'ємною частиною підвищення кваліфікації працівників провідних компаній. Київський національний економічний університет, зважаючи на вказану тенденцію ринку праці, запровадив заняття для студентів у формі тренінгів ще на етапі бакалаврського рівня.

Очевидно, що тренінг, як високо ефективний інструмент розвитку і досягнення змін, займає особливе місце в сучасній боротьбі за підвищення продуктивності і якості праці, підвищення рівня конкурентоспроможності фахівця. Інтерес до методичних і методологічних проблем тренінгу стимулюється і підживляється потребами практики та проблемами сьогодення.

Ефективність тренінгів безперечна, адже студенти краще засвоюють теоретичний матеріал, отримують конкретні практичні навички. В подальшій роботі за межами університету колишні студенти для підвищення свого професійного рівня будуть із задоволенням відвідувати заняття у формі тренінгів, маючи попередній позитивний досвід тренінгів КНЕУ.

Концепція тренінгу припускає жорстку конструкцію, яка дозволить привести до задуманих, бажаних результатів. В основі концепції тренінгу лежить проектний підхід:

- аналіз ситуації;
- постановка мети;
- визначення задач;
- вибір методів;
- підготовка ресурсів.